

Nr 14

Utrikesutskottets betänkande med anledning av propositionen 1973: 122 angående godkännande av överenskommelse om Nordiska ministerrådets sekretariat och deras rättsliga ställning m. m., jämte motion.

Propositionen

I propositionen 1973: 122 har Kungl. Maj:t (justitiedepartementet) föreslagit riksdagen att

1. godkänna en den 12 april 1973 undertecknad överenskommelse mellan Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige om Nordiska ministerrådets sekretariat och deras rättsliga ställning,
2. antaga inom justitiedepartementet upprättat förslag till lag om ändring i lagen (1966: 664) med vissa bestämmelser om immunitet och privilegier.

Ifrågavarande överenskommelse innehåller bestämmelser om immunitet och privilegier för Nordiska ministerrådets sekretariat i Oslo som beräknas bli inrättat den 1 juli 1973 och sekretariatet för nordiskt kulturellt samarbete i Köpenhamn. Den innehåller dessutom vissa bestämmelser om sekretariatspersonalens rättsliga ställning. Den i propositionen föreslagna lagändringen föranleds av Sveriges tillträde till överenskommelsen.

Av propositionen framgår bl. a. följande.

Enligt beslut av Nordiska ministerrådet skall ett sekretariat för nordiska samarbetsfrågor upprättas i Oslo den 1 juli 1973*. Sekretariatet kommer att få till uppgift att bistå ministerrådet i dess arbete med nordiska samarbetsfrågor som faller utanför kultursamarbetets ram. Då det gäller kultursamarbetet kommer ministerrådet liksom f. n. att bistås av kultursekretariatet i Köpenhamn, vars arbetsuppgifter förblir oförändrade. Båda sekretariaten kommer att få viktiga uppgifter bl. a. i samband med genomförandet av de program för det nordiska samarbetet på olika områden som ministerrådet lade fram vid Nordiska rådets senaste session.

Det finns f. n. inte något avtal som reglerar kultursekretariatets ställning i Danmark. Detta har medfört vissa rättsliga och praktiska problem. Sålunda är det t. ex. osäkert vilken ställning sekretariatet skall anses inta då det ingår avtal med andra rättssubjekt. Problem har också upp-

* Kungl. Maj:t har i propositionen 1973: 121 föreslagit riksdagen dels att godkänna upprättandet av sekretariatet, dels att anvisa medel för att bestrida Sveriges andel av kostnaderna för sekretariatet för budgetåret 1973/74.

kommit på grund av att egendom som sekretariatet för tjänstebruk inför till eller utför från värdlandet måste underkastas tullbehandling. Oviss-
het råder vidare om vilka regler som skall gälla i fråga om rätten för
utomstående att få tillgång till handlingar som ingår i sekretariatets ar-
kiv. Erfarenheterna har sålunda visat att det från flera synpunkter är
önskvärt att reglera sekretariatets rättsliga ställning.

Ministerrådssekretariatets ställning av samsamarbetsorgan som är direkt
knutna till det nordiska regeringssamarbetet medför att det för deras
vidkommande finns behov av sådan reglering — t. ex. i fråga om immu-
nitet för sekretariatet — som inte har någon motsvarighet då det gäller
andra nordiska institutioner.

Ministerrådet beslöt den 20 november 1972 att ministerrådssekreta-
riatet i Oslo skulle få status av fristående internationell organisation och
uppdrog åt de biträdande ämbetsmännen att med hjälp av experter ut-
arbeta ett förslag till lösning av de problem som var förenade med
etablerandet av ett sådant sekretariat.

Vid sammanträde den 11 december 1972 beslöt ministerrådet (under-
visnings- och kulturministrarna) att kultursekretariatet skulle få samma
status som sekretariatet i Oslo.

En av de biträdande ämbetsmännen tillsatt expertgrupp lade i februari
1973 fram ett förslag till överenskommelse mellan de nordiska länderna
för att reglera frågan om sekretariatets ställning. På grundval av detta
förslag har de biträdande ämbetsmännen och en särskild av undervis-
nings- och kulturministrarna tillsatt arbetsgrupp utarbetat den text till
överenskommelse som undertecknades i Oslo den 12 april 1973.

Överenskommelsen innehåller bestämmelser om sekretariatets rätts-
liga ställning och om immunitet och privilegier för sekretariatet vilka i
allt väsentligt motsvarar vad som vanligen brukar gälla för internatio-
nella organ av jämförbart slag.

Avtal om immunitet och privilegier för internationella organisationer
innehåller regelmässigt bestämmelser som rör organisationens personal.
Även då det gäller ministerrådets sekretariat föreligger det ett behov
av sådana bestämmelser i vissa hänseenden. Ett av de problem som an-
mäljer sig i detta sammanhang hänför sig till skyldigheten för sekreta-
riatspersonalen att betala skatt. Om skattskyldigheten inte regleras ge-
nom en särskild överenskommelse mellan de nordiska länderna, blir
sekretariatets personal i allmänhet skattepliktiga i värdländerna för
bl. a. lön och annan ersättning som de uppbär från sekretariatet. Det
är avsikten att utgifterna för sekretariatets verksamhet skall fördelas
mellan de nordiska länderna i enlighet med en av ministerrådet beslu-
tad fördelningsnyckel för samnordiska utgifter. Fördelningsnyckeln byg-
ger på ländernas bruttonationalprodukter. Om sekretariatets personal
skall betala skatt i värdländerna innebär det att dessa länder får skatte-
inkomster av en sådan storleksordning att grunden för den beslutade
fördelningen av utgifterna rycks undan. Denna effekt uppvägs bara till

en viss grad av att sekretariatspersonalen utnyttjar sig av värdländernas offentliga service. För internationella organisationer gäller allmänt att personalens löner är undantagna från beskattning i värdlandet. I enlighet härmed innehåller överenskommelsen en bestämmelse enligt vilken skatt inte får påföras lön och annan ersättning som sekretariatet utbetalar till personalen. Bestämmelsen gäller bara fast anställd personal. Personer med kortvariga uppdrag från sekretariatet kommer sålunda att beskattas på vanligt sätt. Sekretariatet är skyldiga att tillställa myndigheterna i de avtalsslutande länderna en förteckning över de personer om ingår i den fast anställda personalen.

De anställda kommer emellertid i stället för skatt till värdlandet att få betala en avgift som tillfaller sekretariatet. Det ankommer på ministerrådet att fastställa storleken av denna avgift. Ministerrådet har genom särskilda beslut fastställt principerna för det löne- och avgiftssystem som skall tillämpas på sekretariatet. Detta system bygger på en särskild löneskala med en grundlön, på vilken avgift till sekretariatet skall utgå enligt samma procentsatser som används vid beräkning av skatt i värdlandet. Därutöver skall utgå bostadstillägg. För anställda från annat land än värdlandet tillkommer särskilt utlandstillägg. Dessa tillägg skall vara avgiftsfria.

Överenskommelsen innehåller vidare bestämmelser om tullfrihet för de anställda och deras familjer i samband med flyttning till tjänstgöringslandet. Dessa är tillkomna för att förhindra att de anställda blir nödsakade att betala eller deponera tullavgifter i samband med flyttningen.

Slutligen innehåller överenskommelsen bl. a. bestämmelser om de anställdas rätt till ledighet från statstjänst i hemlandet, pension och sociala förmåner samt om anställningsavtal.

Överenskommelsen skall ratificeras.

Motionen

I motionen 1973: 1980 av herr Magnusson i Borås m. fl. (m) hemställs att propositionen 1973: 122 måtte avslås.

Motionärerna anför bl. a. följande:

Det förefaller principiellt felaktigt att privilegier och immunitet skall tillerkännas nordisk personal vid tjänstgöring i Norden. Den skattefrihet som föreslås för personalen vid ministerrådets sekretariat anser motionärerna ur skilda synpunkter betänkelig. I varje fall borde en sådan nyhet i skattelagstiftningen prövas av skatteutskottet, innan riksdagen fattar beslut. Motionärerna fruktar att motsvarande förmåner kommer att begäras av andra nordiska sekretariat i de olika nordiska länderna. De framhåller att frågan om pensioner och sociala förmåner kommer att behandlas i en blivande överenskommelse om rättsställningen för

nordiska tjänstemän. Slutligen erinrar motionärerna om att Nordiska rådet 1962 antagit en rekommendation, enligt vilken regeringarna borde söka utforma skattelagstiftningen så "att personer anställda vid gemensamma nordiska institutioner icke tillerkännes särskilda skattmässiga fördelar till följd av detta anställningsförhållande". Om propositionen 1973: 122 avslås av riksdagen finns möjlighet att ta upp frågan på nytt i ministerrådet och i Nordiska rådets presidium. En annan lösning bör då eftersträvas.

Utskottet

Utskottet har erfarit att Nordiska ministerrådet efter undertecknandet av avtalet den 12 april 1973 om Nordiska ministerrådets sekretariat och deras rättsliga ställning mottog en skrivelse från Nordiska rådets presidium, i vilken presidiet hemställde att presidiesekretariatets rättsliga ställning reglerades enligt samma principer som gäller för ministerrådets sekretariat.

Med anledning härav har de nordiska ländernas regeringar utarbetat ett tilläggsprotokoll om Nordiska rådets presidiesekretariat och dess rättsliga ställning. Tilläggsprotokollet ansluter till avtalet den 12 april 1973. I tilläggsprotokollet föreskrivs att artiklarna 1—14 i avtalet den 12 april 1973 skall äga motsvarande tillämpning beträffande Nordiska rådets presidiesekretariat. Den beslutsrätt som enligt artiklarna 4, 7, 10 och 13 tillkommer Nordiska ministerrådet utövas dock såvitt det gäller presidiesekretariatet av Nordiska rådets presidium.

Texten till tilläggsprotokollet, som undertecknades i Oslo den 15 maj 1973 av Danmarks, Finlands, Islands, Norges och Sveriges regeringar, återfinns i bilagan till detta betänkande. Tilläggsprotokollet skall ratificeras i vanlig ordning efter godkännande av resp. lands parlament.

Utskottet erinrar om att det Nordiska ministerrådets sekretariat liksom presidiesekretariatet har en betydelsefull roll i det nordiska samarbetet. Det är angeläget att skapa tillfredsställande anställnings- och arbetsförhållanden vid sekretariaten.

Som framhålls i propositionen har överenskommelsen den 12 april 1973 ingåtts i syfte att reglera vissa rättsliga och praktiska problem, som är förenade med upprättandet av ministerrådssekretariaten.

Erfarenheterna har sålunda visat att det är önskvärt att genom en särskild överenskommelse reglera vilka bestämmelser som skall gälla för både sekretariatens och deras personals rättsliga ställning i respektive värdland.

Vid utformningen av överenskommelsens bestämmelser om immunitet och privilegier för de anställda vid sekretariaten har det varit en vägledande princip att privilegierna inte skall vara mera omfattande än

vad som behövs för att lösa dessa problem. Bestämmelserna i denna del är därför i flera hänseenden mindre omfattande än vad som är fallet beträffande andra internationella organisationer. Överenskommelsen bygger på principer, om vilka enighet uppnåtts i ministerrådet.

Överenskommelsens bestämmelser om skattefrihet följer den för internationella organisationer allmänt gällande ordningen om skattefrihet för personalens löner.

Det som nu anförts beträffande överenskommelsen om ministerrådets sekretariat gäller även tilläggsprotokollet om Nordiska presidiesekretariatet.

Utskottet finner att de i propositionen framlagda förslagen tillgodoser ett angeläget ändamål. Deras utformning bygger på grundliga utredningar. Detsamma gäller tilläggsprotokollet beträffande Nordiska presidiesekretariatet.

Utskottet finner inte att skäl föreligger för en sådan förnyad utredning i ärendet som skulle bli följden av ett bifall till motionen 1973: 1980. Motionen avstyrkes därför.

Utskottet föreslår med tillstyrkan av Kungl. Maj:ts förslag att riksdagen godkänner den i propositionen 1973: 122 redovisade överenskommelsen om Nordiska ministerrådets sekretariat och deras rättsliga ställning.

Sedan propositionen 1973: 122 avlämnats har, som ovan redovisats, de nordiska regeringarna den 15 maj undertecknat ett tilläggsprotokoll om Nordiska rådets presidiesekretariat och dess rättsliga ställning. Innebörden av tilläggsprotokollet är att för presidiesekretariatets del skall i ifrågavarande avscenden tillämpas samma principer som i propositionen 1973: 122 föreslås gälla för ministerrådets sekretariat. Utskottet tillstyrker att en sådan reglering sker för presidiesekretariatets del och föreslår att riksdagen godkänner tilläggsprotokollet den 15 maj 1973 om Nordiska rådets presidiesekretariat och dess rättsliga ställning.

Godkännande av tilläggsprotokollet aktualiserar ytterligare ändringar i lagen (1966: 664) med vissa bestämmelser om immunitet och privilegier, utöver dem som föreslagits i propositionen 1973: 122.

Lagändringarna bör träda i kraft den dag Konungen förordnar. Det måste anses osäkert om huvudavtalet och tilläggsprotokollet kan träda i kraft samtidigt. Kungl. Maj:t bör därför kunna sätta de nya paragraferna i kraft vid olika tillfällen.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen med bifall till propositionen 1973: 122 och med avslag på motionen 1973: 1980 godkänner överenskommelsen den 12 april 1973 mellan Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige om Nordiska ministerrådets sekretariat i Oslo och sekretariatet för nordiskt kulturellt samarbete i Köpenhamn samt deras rättsliga ställning,

2. att riksdagen godkänner det tilläggsprotokoll om Nordiska rådets presidiesekretariat och dess rättsliga ställning som undertecknats av Danmarks, Finlands, Islands, Norges och Sveriges regeringar den 15 maj 1973,
3. att riksdagen med avslag på motionen 1973: 1980 antar det av Kungl. Maj:t i propositionen 1973: 122 framlagda förslaget till lag om ändring i lagen (1966: 664) med vissa bestämmelser om immunitet och privilegier, med den ändringen att riksdagen för sin del antager den här nedan som *utskottets förslag* betecknade lydelsen av *dels* ingressen till lagen, *dels* en med 6 § betecknad ny paragraf i lagen:

Kungl. Maj:ts förslag

Härigenom förordnas i fråga om lagen (1966: 664) med vissa bestämmelser om immunitet och privilegier

dels att nuvarande 5 § skall betecknas 6 §,

dels att i lagen skall införas en ny paragraf, 5 §, av nedan angivna lydelse.

Kungl. Maj:ts av utskottet tillstyrkta förslag

5 § Nordiska ministerrådets sekretariat i Oslo och sekretariatet för nordiskt kulturellt samarbete i Köpenhamn samt personer med anställning vid dessa sekretariat jämte deras familjer åtnjuta, utan hinder av bestämmelse i annan författning, immunitet och privilegier enligt den i Oslo den 12 april 1973 undertecknade konventionen om Nordiska ministerrådets sekretariat och deras rättsliga ställning.

Utskottets förslag

Härigenom förordnas i fråga om lagen (1966: 664) med vissa bestämmelser om immunitet och privilegier

dels att nuvarande 5 § skall betecknas 7 §,

dels att i lagen skall införas två nya paragrafer, 5 och 6 §§, av nedan angivna lydelse.

6 § Nordiska rådets presidiesekretariat samt personer med anställning vid sekretariatet jämte deras familjer åtnjuta, utan hinder av bestämmelse i annan författning, immunitet och privilegier enligt det i Oslo den 15 maj 1973

Kungl. Maj:ts förslag

Utskottets förslag

*undertecknade tilläggsprotokollet
om Nordiska rådets presidiesekre-
tariat och dess rättsliga ställning.*

Denna lag träder i kraft den dag
Konungen förordnar.

Stockholm den 17 maj 1973

På utrikesutskottets vägnar
OLLE DAHLÉN

Närvarande: herrar Dahlén (fp), Bengtson i Jönköping (c), fru Lewén-Eliasson (s), herrar Adamsson (s), Johansson i Jönköping (s), Wirmark (fp), Palm (s), Korpås (c), Göransson (s), Turesson (m), Hellström (s), Ericson i Örebro (s), fru Nilsson i Kristianstad (c), herrar Hernelius (m) och Andersson i Örträsk (s).

Reservation

av herrar Turesson (m), Bengtson i Jönköping (c) och Hernelius (m)
som anser

dels att utskottets yttrande fr. o. m. det stycke som på s. 4 börjar
med "Som framhålls" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser det principiellt felaktigt att särskilda skatte- och tullprivilegier samt immunitet skall tillerkännas nordisk personal vid tjänstgöring i de nordiska länderna. I propositionen åberopas att de regler som överenskommelsen innehåller i denna del är mindre omfattande än motsvarande bestämmelser i fråga om andra internationella organisationer. Att märka är emellertid att det här är fråga om *nordiska* organisationer, vilka icke bör jämföras med internationella organisationer i vanlig mening. Särskilt betänklig förefaller konstruktionen av skattefriheten vara. Någon sådan har tidigare icke prövats i vårt land. Innan ställning tas till en dylik nyordning inom svensk beskattning bör normal beredning äga rum i skatteutskottet.

Ett godkännande av de bestämmelser som föreslås i propositionen avseende ministerrådets sekretariat kan komma att få prejudicerande verkan inom en rad andra nordiska organisationer. Det ovan nämnda tilläggsprotokollet angående nordiska presidiesekretariatet torde syfta till att nå jämställdhet mellan personalen vid presidiesekretariatet och vid ministerrådets sekretariat, därest de senares förhållanden regleras i en-

lighet med propositionens förslag. Utskottet anser att en sådan jämställdhet kan ernås genom en överenskommelse de nordiska länderna emellan av helt annan innebörd.

Utskottet anser det anmärkningsvärt att i propositionen icke omnämnes den av Nordiska rådet 1962 antagna rekommendationen (NR 1962: 31) enligt vilken regeringarna borde söka utforma skattelagstiftningen så "att personer anställda vid gemensamma nordiska institutioner icke tillerkännes särskilda skattemässiga fördelar till följd av detta anställningsförhållande". Utskottet anser att Nordiska rådets uttalade uppfattning hade bort respekteras.

Av dessa skäl yrkar utskottet avslag på propositionen 1973: 122,

dels att utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

att riksdagen med bifall till motionen 1973: 1980 avslår propositionen 1973: 122.

Tilläggsprotokoll om Nordiska rådets presidiesekretariat och dess rättsliga ställning

Danmarks, Finlands, Islands, Norges och Sveriges regeringar,
vilka konstaterar att Nordiska rådets presidium enligt artikel 49 i den nordiska samarbetsöverenskommelsen av 1962 mellan Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige har upprättat ett sekretariat med säte i Stockholm,

vilka finner det önskvärt att fastslå detta sekretariats rättsliga ställning samt förhållanden som hänför sig till detta,

vilka den 12 april 1973 har ingått ett avtal om Nordiska ministerrådets sekretariat och deras rättsliga ställning,

har överenskommit om följande:

Artikel 1

Bestämmelserna i artiklarna 1—14 i avtalet den 12 april 1973 om Nordiska ministerrådets sekretariat och deras rättsliga ställning skall, med iakttagande av vad som stadgas i artiklarna 2 och 3 i detta protokoll, äga motsvarande tillämpning beträffande Nordiska rådets presidiesekretariat i Stockholm.

Artikel 2

Presidiesekretariatet företräds av presidiesekreteraren eller den eller de personer som denne bemyndigar.

Artikel 3

Den beslutsrätt som enligt artiklarna 4, 7, 10 och 13 tillkommer Nordiska ministerrådet utövas såvitt gäller presidiesekretariatet av Nordiska rådets presidium.

Artikel 4

Detta tilläggsprotokoll skall ratificeras och ratifikationsinstrumenten snarast möjligt deponeras i det norska utrikesdepartementet.

Protokollet skall vara deponerat i det norska utrikesdepartementet och bestyrkta avskrifter skall av det norska utrikesdepartementet tillställas de övriga ländernas regeringar.

Protokollet träder i kraft den dag som ministerrådet beslutar i samråd med Nordiska rådets presidium, dock tidigast samtidigt med avtalet om Nordiska ministerrådets sekretariat och deras rättsliga ställning.

Artikel 5

Detta tilläggsprotokoll kan uppsägas enligt bestämmelserna i artikel 16 i avtalet om Nordiska ministerrådets sekretariat och deras rättsliga ställning. Uppsäges detta avtal, upphör samtidigt tilläggsprotokollet automatiskt att gälla.

Till bekräftelse härav har undertecknade befullmäktigade ombud undertecknat detta protokoll.

Som skedde i Oslo den 15 maj 1973 i ett exemplar på danska, finska, isländska, norska och svenska språken, vilka samtliga texter äger lika vitsord.

